

УДК 027.53:351.852(477.86)

Галина Пристай,зав. відділу ОУНБ імені І. Франка,
пошукач КНУКіМ**ВЗАЄМОДІЯ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ
З КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИМИ ЗАКЛАДАМИ ПРИКАРПАТТЯ**

У статті проаналізовано координацію та кооперацію діяльності Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І. Франка з мистецькими закладами Прикарпаття. Розглянуто їх особливість, специфіку та динаміку змін у сучасному соціокультурному просторі, наведено приклади спільної діяльності та взаємодії.

Ключові слова: соціокультурна сфера, партнерство, культура комунікацій, обласна універсальна наукова бібліотека імені І. Франка, заклади культури.

Постановка проблеми. Сучасні бібліотеки поступово перетворюються на інформаційних провайдерів, які узгоджують свою діяльність з мистецькими закладами краю. Вивчення досвіду партнерства, його узагальнення та оприлюднення є актуальним питанням, яке допоможе розкрити співпрацю з закладами культури як одного з перспективних напрямів діяльності бібліотеки.

Сучасний період у бібліотечній теорії характеризується обґрунтуванням нових концепцій для характеристики бібліотеки, її соціальних функцій, суспільної ролі бібліотек як центрів духовного і культурного розвитку особистості.

Різні аспекти досліджуваної проблеми порушують науковці Т. Добко, А. Кобзаренко, Л. Полікарпова, Н. Безручко, Т. Долбенко та ін. Певний інтерес для нашого дослідження мають і результати праць В. Ясьмо, Л. Кононенко, В. Медведєвої, у яких з цілісної структури національної культури виділяється бібліотека як важливий її складник. Про необхідність дослідження діяльності бібліотек у соціокультурному контексті йдеться у публікаціях А. Чачко та Л. Каліберди. Рациональними та результативними є праці авторів Т. Ківшар, М. Зніщенка, Г. Погребняк, В. Гарункстите, О. Гончарової, В. Маркової та ін. [1; 2; 6].

Здійснений аналіз наукових джерел, методичних розробок дозволив зробити висновок, що соціокультурна діяльність ОУНБ ім. І. Франка із закладами культури Прикарпаття та впровадження інновацій в рамках проведення спільних проектів і заходів не стали предметом спеціального дослідження, хоча звернення до цих питань частково можна знайти на сторінках періодичних видань. У зв'язку з цим постає необхідність поглибленого аналізу культурно-мистецького середовища бібліотеки.

Мета дослідження – на основі вивчення та узагальнення матеріалів, довідкових і періодичних видань, веб-сайтів ОУНБ ім. І. Франка та закладів культури Прикарпаття системно вивчити та теоретично обґрунтувати культурно-мистецьке середовище як засобу комунікації і взаємодії бібліотеки із культурними закладами.

Результати дослідження та їх обговорення. Публічна бібліотека – осередок культурного життя, центр взаємодії культур, що формують полікультурну особистість, здатну адекватно реагувати на виклики сучасності. Одне із найважливіших її завдань – сприяти формуванню і розвитку самобутності культури громади з урахуванням її інтересів. Французька дослідниця А. Гаррігу зазначає, що вміти організувати культурно-масову роботу в бібліотеці – це вдихнути життя у всю її діяльність [4]. Бібліотека не є ізольованою установою, замкнутим простором, вона мусить встановлювати зв'язки із оточенням, органічно вливатися у соціальне, економічне й культурне життя місцевої громади.

Стратегічний напрям Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Івана Франка (ОУНБ ім. І. Франка) як закладу культури – забезпечення збереження, розвитку і формування культури, що дає змогу посилити позиції в системі соціальних комунікацій.

На вимогу сучасного глобалізованого електронного середовища відбуваються кардинальні зміни у структурі бібліотеки, напрямках та формах її соціокультурної діяльності. І бібліотеці, щоб не втратити славу «скарбниці знань і центру духовності», необхідно встигати за часом і процесами, залишатися на гребені подій, що відбуваються в оточуючому світі, потрібно тонко, швидко, делікатно, надзвичайно гнучко реагувати на трансформації в ньому.

З метою забезпечення культурно-просвітницької функції працівниками бібліотеки вивчалася можливість використання форм роботи, притаманних іншим закладам культури краю – театрам, музеям, філармонії, обласного науково-методичного центру Прикарпаття та ін.

Партнерів можна зацікавити лише ефективною роботою. Фахівці бібліотеки проводять ґрунтовні комплексні дослідження, які включають анкетування, моніторинги спільно з мистецтвознавцями, митцями різного профілю, науковцями, інтелігенцією міста та керівництвом інших закладів культури.

Встановлено, що постійна орієнтація на інтереси партнерів є основним з принципів діяльності ОУНБ ім. І. Франка. Провідна книгозбірня регіону проводить тісну співпрацю з установами, організаціями, зацікавленими у спільному формуванні та використанні інформаційних ресурсів, а також у професійному, культурному, інтелектуальному та документальному обміні [3].

Окремими принципами співробітництва є взаємна вигідність, взаємоповага сторін. Концепція системи та різних за своєю типологією заходів розробляється з метою привернути до бібліотеки ще більшу увагу різних верств населення як до установи, що має унікальні інтелектуально-інформаційні ресурси і є незмінним джерелом в одержанні вичерпної інформації. Заходи сприяють тому, що в бібліотеці з'являються нові партнери, нові комунікаційні зв'язки, зростає інтерес до бібліотеки.

Стратегія ОУНБ ім. І. Франка у співпраці з закладами культури Прикарпаття – залучення мистецтвознавців, працівників культури та творчої молоді до активної участі в її діяльності: до споживання інформації, розвитку суспільної активності, до духовного та інтелектуального дозвілля. Ключова концепція залишається незмінною: мета всіх заходів – дедалі більше сприяти максимальному об'єктивному оприлюдненню фондів бібліотеки; поширенню нових знань та актуальної інформації; створенню суспільства знань.

Отже, нині книгозбірня бере активну участь у культурному житті краю, надає своє приміщення для культурних заходів, слідкує, щоб інтереси культури були відображені у місцевих програмах телебачення й радіо, на шпальтах газет. Бібліотека повинна збагачувати та підтримувати культурні види діяльності своїх партнерів, презентувати їх творчість, пропонуючи їм різноманітні заходи. Процес співпраці потребує не лише набуття навичок роботи з новими партнерами, але й професійної активності двох сторін, уміння та бажання шукати нове, бути зберігачами та хранителями культури.

Відзначимо, що фахівці ОУНБ ім. І. Франка самостійно розробляють плани, сценарії, прес-релізи заходів, готують спеціальні програми

проведення спільних проєктів, подають анонс у ЗМІ, на сайти обласної державної адміністрації й головного управління культури, релігій та національностей, заохочують мистецькі заклади використовувати бібліотеку як центр інформації та комунікації, сприяють розвитку «корпоративної ідентичності», беруть активну участь у діяльності інших закладів культури.

Завдяки ґрунтовній роботі з кожним потенційним учасником заходу, а саме проведення бесід, вивчення уподобань, врахування зауважень та побажань користувачів, бібліотека ОУНБ ім. І. Франка гармонійно вписується у соціокультурне середовище свого регіону. Однак такі перспективи вимагають не лише налагодження системи безперервної співпраці, а й усвідомлення важливості такої ділянки бібліотечної роботи як розширення спектру проведення масових заходів.

З метою сприяння підвищення ролі бібліотеки у місцевому співтоваристві потрібні зусилля багатьох інституцій, а також науковців, письменників та іншої творчої еліти Івано-Франківська. Взаємодія з ними – це не тільки творча співпраця, а й обмін досвідом, інформацією, своєчасна допомога, позиціонування бібліотеки тощо. Аналіз професійної діяльності фахівців бібліотеки, які займаються соціокультурною діяльністю, свідчить про необхідність вміння вести діалог з партнерами, викликати в них довіру. Крім того, фахівці закладів культури виділяють такі особисті якості працівників бібліотеки, що заохочують до проведення спільних заходів: високий інтелект, сумлінність, толерантність, чесність, любов до ближнього, уміння розуміти співрозмовника, бажання допомогти, індивідуальний підхід, щира відданість своїй справі тощо.

Значимість бібліотеки відображають комунікаційні зв'язки, які створюються, формуються і множаться завдяки результатам проведення культурно-просвітницької діяльності. Встановлено, що оперативні відомості про діяльність мистецьких закладів Івано-Франківщини допомагають бібліотечним працівникам вести діалоги у реалізації спільних проєктів.

Умовами дієвості співпраці є: влучний вибір спільного проєкту, місце, час і тривалість заходу, склад організаторів і виконавців, попередня реклама, формування аудиторії та інші.

Позитивний результат при модератії спільних проєктів дає тільки такий тип комунікації, який передбачає об'єднання зусиль у побудові стосунків з партнерами, що вимагає від персоналу певних навичок спілкування,

вияву дружельності, відкритості. Завдяки налагодженню безпосередніх творчих контактів з фахівцями в галузі культури і мистецтва, митцями та закладами культури, художніми колективами створюються пріоритетні проекти. Як приклад, неординарна подія у мистецькому колі – презентація унікальної двотомної праці академіка Володимира Качкана «Постаті: Студії, есеї, силвети, рефлексії», що його явило читачам видавництво «Місто НВ»: «Ім'я Володимира Качкана добре знане в наукових та літературних колах України і світу. Це потужний багатогранний, винахідливий талант: письменник, науковець, журналіст, педагог...» [5]. А також прикладом слугують міні-проекти «У колі муз» та «Сузір'я майстрів Прикарпаття», які проводяться у рамках співпраці ОУНБ ім. І. Франка з культурними закладами краю. Перспективою подальшої діяльності є проведення циклу заходів з представниками німецького, польського та лемківського товариств.

Книгозбірня активно співпрацює з Інститутом мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаніка, свідченням чого є спільний проект «Творча лабораторія молодих митців» та цикл мультимедійних презентацій.

Варто зазначити, що очікування новацій від сучасної ОУНБ ім. І. Франка постійно зростає. У зв'язку з цим налагоджено співпрацю з Івано-Франківським осередком Національної спілки кінематографістів України – створено теку «Фактографічний банк мистецьких цікавинок», що розкриває роботу кіновідеомистецтва регіону, започатковано серію DVD-дисків з фільмами режисерів Прикарпаття та матеріалами ЗМІ про творчі здобутки членів осередку та молодіжної навчальної «Студії кіномистецтв».

Працівники книгозбірні модернізують співпрацю з Національним академічним гуцульським ансамблем пісні й танцю «Гуцулія». З метою популяризації творчості цього колективу та інших мистецьких колективів Івано-Франківщини започатковано цікаву неординарну форму – серію слайдо-вистав «Йти вперед, зберігаючи традиції». Таким чином бібліотека сприяє розвитку українських традицій, обрядів Прикарпаття, впливає на національне відродження краю та забезпечує три напрями бібліотечної діяльності: краєзнавчу, просвітницьку й науково-дослідну.

ОУНБ ім. І. Франка веде цілеспрямовану роботу з формування сприятливого соціально-комунікативного клімату навколо своєї діяльності в рамках партнерства, що і дає значні результати: бібліотека перебуває в центрі уваги, про неї знають не тільки користувачі, але й місцеві жителі,

розширюється коло її друзів, зміцнюються відносини з владою та громадськими структурами, їй довіряють різні групи користувачів.

Слід зазначити, що проблеми культури вирішуються й на ініційованих бібліотекою засіданнях круглих столів (наприклад з нагоди Міжнародного дня театру «Українська драматургія на сцені»), на яких реалізується комунікативна функція книгозбірень. До обговорень проблем запрошуються вчені, громадські діячі, письменники, мистецтвознавці. Тематика круглих столів носить актуальний характер, який привертає увагу громадськості до вирішення цих проблем, утверджує їх значущість.

Перетворюючись на центр культури та співпрацюючи з мистецькими закладами Прикарпаття, ОУНБ ім. І. Франка стала часткою культури регіону. Стратегія управління культури, національностей та релігій Івано-Франківської облдержадміністрації – сприяти розвитку безпосереднього співробітництва між інституціями культури, реалізації спільних проектів у сфері мистецтва, організації виставок літературного доробку письменників, майстер-класів народних майстрів, які спрямовані на збереження та популяризацію культурної спадщини. Така підтримка дає можливість представляти бібліотеку та її послуги на ярмарках, професійних заходах, фестивалях, конкурсах, державних і загальноміських святах.

Досліджуючи зміни запитів працівників культури, формуються нові моделі їхніх потреб, готуються та видаються документи – бюлетені «Мистецька палітра», «Музичний арсенал» та ін. З огляду на ці орієнтири формується й концепція системи науково-організаційних, науково-просвітницьких і культурно-масових заходів.

Про визнання бібліотеки як культурно-інформаційного центру свідчить значне збільшення публікацій у пресі та висвітлення у теле- й радіо-репортажах.

Таким чином триває використання креативних форм, методів і технологій у розвитку партнерських відносин бібліотеки та закладів культури Прикарпаття, що потребує постійного пошуку комунікаційних ресурсів. Подальше стимулювання креативності спричинює зміни системи пріоритетів бібліотечної діяльності, сприяє створенню та підтримці нового значення книгозбірні.

Діяльність ОУНБ ім. І. Франка в рамках партнерства дозволила констатувати факт доцільності подальшої співпраці, а не конкуренції. Культурні обміни мистецьких закладів Прикарпаття сприяють не тільки розширенню культурно-освітніх контактів, а й встановленню діалогу, що

ґрунтується на повазі до спільної спадщини та культурного розмаїття, а також до гідності кожної установи зокрема.

Партнерські відносини між закладами культури на Прикарпатті ще досі перебувають у стадії формування і вдосконалення. Усім проектам має бути притаманна комплексність, склад якої визначається доцільністю й спрямований на максимальну результативність та інформативність суспільства про конкретну проблематику.

Досвід стосовно трансформації ОУНБ ім. І. Франка як культурно-інформаційного центру та досвід співпраці з закладами культури Прикарпаття можуть бути базовими на макрорівні для будь-якої ОУНБ з коригуванням на мікрорівні конкретної ОУНБ, виходячи з власних умов і регіональних можливостей. Та варто зазначити, що дослідженню партнерства ОУНБ ім. І. Франка з мистецькими установами Прикарпаття, а також реалізованим спільним проектам приділяється недостатньо уваги, тому це питання є ще недостатньо розробленим і потребує подальшого ґрунтовного аналізу.

Список використаних джерел

1. *Гарункстите В.* Публичная библиотека – центр информации, просвещения и культуры / В. Гарункстите // Научн. и техн. б-ки. – 2000. – № 5. – С. 34–37.
2. *Гончарова О. М.* Поліфункціональність культурно-дозвілєвої сфери культури / О. М. Гончарова // Вісник КНУКіМ. Серія «Педагогіка». – 1999. – № 1. – С. 14–29.
3. Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка. – 1940–2011 : енциклопед. довід. / Упр. культури Івано-Франків. облдержадмін., Івано-Франків. ОУНБ ім. І. Франка ; підгот. Г. Горбань ; відп. за вип. Л. Бабій. – Івано-Франківськ, 2011. – 78 с.
4. Інформаційний бюлетень Долинської ЦБС Методично-біографічний відділ [Електронний ресурс]. – 2009. – № 2. – Режим доступу : <http://dcrb.net/> – Назва з екрана.
5. *Качкан В. А.* Постаті : Студії. Есеї. Сильвети. Рефлексії : у 2-х томах. / В. А. Качкан. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2012. – 572 с.
6. *Маркова В. А.* Культурно-просвітницька діяльність наукової бібліотеки: традиції та перспективи / В. А. Маркова // Бібліотека і читач на порозі ХХІ сторіччя: зб. наук. праць. / Нац. парлам. б-ка. України. – К., 1998. – С. 14–22.
7. *Немошкаленко В. В.* Бібліотеки в системі інформаційного забезпечення науки, освіти, культури / В. В. Немошкаленко // Бібліотечний вісник. – 1997. – № 6. – С. 3–6.

8. *Фирсов В. Р.* Культурная политика Европейского сообщества: нормативное обеспечение деятельности библиотек / В. Р. Фирсов // Библиотековедение. – 2000. – № 2. – С. 8–13.

Стаття надійшла до редакції 25.04.2014 р.

UDC 027.53:351.852(477.86)

Halyna Prystai

Interaction of Regional Universal Scientific Library and Cultural and Artistic Institutions of Precarpathian Region

In the article are analyzed the coordination and cooperation activities of Ivano-Frankivsk universal scientific library named after Ivan Franko with the art institutions of Prykarpattia. Are considered their feature, specificity and dynamics of changes in the current socio-cultural space, the examples of joint action and interaction.

Keywords: socio-cultural sphere, partnership, culture communications, regional universal scientific library named after Ivan Franko, cultural institutions.

УДК 027.53:351.852(477.86)

Галина Пристай

Взаимодействие областной универсальной научной библиотеки с культурно-художественными учреждениями Прикарпатья

В статье проанализированы координация и кооперация деятельности Ивано-Франковской областной универсальной научной библиотеки имени И. Франко с художественными учреждениями Прикарпатья. Рассмотрены их особенность, специфика и динамика изменений в современном социокультурном пространстве, приведены примеры совместной деятельности и взаимодействия.

Ключевые слова: социокультурная сфера, партнерство, культура коммуникаций, областная универсальная научная библиотека имени И. Франко, учреждения культуры.